

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут агроєкології та землеустрою
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Національний у
водного господа
та природокорис

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи
О.А. Лагоднюк
"___" _____ 2017 р.

05-08-18

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ
International tourism

спеціальність 242 "Туризм"
specialty 242 TOURISM

Робоча програма навчальної дисципліни "Міжнародний туризм" для студентів, які навчаються за спеціальністю 242 "Туризм". – Рівне: НУВГП, 2017. – 16 с.

Розробники: Кушнірук Ю.С., к.геогр.н., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
Яковишина М.С., ст.викл. кафедри туризму та готельно-ресторанної справи.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Протокол від "05" жовтня 2017 року № 2

Завідувач кафедри туризму _____ Коротун С.І.
" __ " _____ 2017 року

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 242 "Туризм".

Протокол від "05" жовтня 2017 року № 2

Голова науково-методичної комісії _____ Коротун С.І.
" __ " _____ 2017 року

© Кушнірук Ю.С., 2017
Яковишина М.С., 2017
© НУВГП, 2017

Вступ

Анотація

Метою викладання навчальної дисципліни "Міжнародний туризм" є вивчення геопросторових аспектів розвитку туризму, специфіки формування та механізмів функціонування територіальних ринків туристичних послуг різного ієрархічного рівня. Дисципліна вивчає теорію, методологію і методику дослідження геопросторових аспектів розвитку ринку туристичних послуг, механізм та закономірності його функціонування і територіальної організації на різних ієрархічних рівнях. Основна увага приділена тенденціям на ринку міжнародного туризму та статистичним показникам розвитку міжнародного туризму у світі

Вивчення дисципліни "Міжнародний туризм" безпосередньо спирається на такі дисципліни: "Туризмознавство", "Географія та економіка міжнародного туризму", "Організація турподорожей", "Туроперейтинг", "Страховання", "Ринок туристичних послуг". На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються такі дисципліни: "Управління проектами в туризмі", "Інноваційні технології в туризмі" та інші.

Ключові слова: ринок туристичних послуг, міжнародний туризм, туристичні потоки, дестинація, туристична індустрія

Abstract

The purpose of teaching the "International tourism" is the study of the geospatial aspects of tourism development, the specifics of formation and mechanisms of functioning of regional markets of tourist services of different hierarchical level. The discipline studies the theory, methodology and methods of study of the geospatial aspects of the development of the market of tourist services, the mechanism and regularities of its functioning and territorial organization at different hierarchical levels. The focus is on trends in the international tourism market and statistic indicators of international tourism development in the world.

The study of "International tourism" directly draws on the following disciplines: "Tourism Studies", "Geography and Economics of International Tourism", "Organization of Touring", "Tour operating", "Insurance", "Market of tourist services". The following disciplines relate directly to the results of the study of this discipline: "Project Management in Tourism", "Innovative Technologies in Tourism Industry".

Key words: market of tourist services, international tourism, tourism flows destination, tourism industry

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,0	Галузь знань 24 "Сфера обслуговування"	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність 242 "Туризм"	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		5-й	5-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		9-й	9-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 5	Рівень вищої освіти: магістерський	Лекції	
		22 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	8 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		80 год.	106 год.
		Індивідуальні завдання:	
		-	-
		Вид контролю	
		залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33% до 67%.

для заочної форми навчання – 12% до 88%.

2. Мета, завдання навчальної дисципліни

Метою дистанційного курсу «Міжнародний туризм» є поглиблення і розширення теоретичних знань, вмінь та практичних навичок студентів у питаннях методології здійснення досліджень світових туристичних потоків, тенденцій їх формування та організації інституційного регулювання розвитку міжнародного туризму.

Завданням вивчення дистанційного курсу «Міжнародний туризм» є теоретична та практична підготовка студентів з питань:

- формування та уніфікації термінології в сфері міжнародного туризму;
- організації статистичного обліку та спеціальних спостережень;
- діяльності міжнародних туристичних організацій;
- досвіду зарубіжних країн у побудові організаційних структур управління туристичною сферою;
- підходів до класифікації та сегментування туристичних ринків світу;
- специфічних особливостей та умов виходу України на міжнародний ринок туризму.

Студент повинен знати:

- характеристику впливу різних груп факторів на особливості функціонування та розвитку світової готельної та туристичної галузей;
- методологію статистичного обліку світових туристичних потоків;
- різновиди національних туристичних адміністрацій та умови їх діяльності в країнах світу.
- класифікаційні ознаки світових ринків готельних і туристичних послуг;
- принципову схему взаємодії суб'єктів світового туристичного ринку.

вміти:

- знаходити причинно-наслідкові зв'язки між явищами та процесами на світовому туристичному ринку;
- користуватися статистичними базами даних, що відображають динаміку світових туристичних потоків;
- здійснювати дослідження глобального та регіональних ринків туристичних послуг.

Навчальна програма розрахована на студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційними програмами підготовки магістрів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Міжнародний туризм та його роль у світовому економічному розвитку

Тема 1. Міжнародний туризм як економічний та соціокультурний феномен

Міжнародний туризм, його сутність та форми. Становлення міжнародної туристичної термінології. Показники оцінки прямого та непрямого впливу міжнародного туризму на економіку окремих країн. Доходна, зовнішньоекономічна, створення нових робочих місць, вирівнююча. Види туристичного мультиплікатора.

Тема 2. Становлення сучасних форм розвитку та державного регулювання міжнародного туризму і країнах світу

Застосовність теорій міжнародної торгівлі для обґрунтування домінуючих напрямів світових туристичних потоків. Діалектичний взаємозв'язок статичних та динамічних факторів розвитку міжнародного туризму. Державне регулювання туристичної сфери в країнах світу.

Тема 3. Міжнародні туристичні організації

Діяльність ООН в організації системи міжнародного туристичного співробітництва. Всесвітня туристична організація (ВТО) - флагман міжнародного туризму. Організації з міжнародного туризму: світові галузевого характеру, регіональні загального характеру, регіональні галузевого характеру, спеціалізовані, особливі.

Тема 4. Статистика міжнародного туризму

Історія появи та розвитку статистичного обліку у міжнародному туризмі. Показники, що характеризують туристичні потоки. Статистика туристичних доходів та витрат. Вплив міжнародного туризму на платіжні баланси країн світу. Методи статистичного обліку в туризмі.

Змістовний модуль 2. Характеристика світового ринку туристичних послуг. Організаційно-економічні умови діяльності підприємств на ринку міжнародного туризму.

Тема 5. Сутність та класифікаційні ознаки міжнародного туристичного ринку

Поняття міжнародного туристичного ринку. Класифікація міжнародних туристичних ринків за цілями подорожей. Туристичне районування світу.

Тема 6. Місце України на ринку міжнародного туризму

Статистичні показники розвитку ринку міжнародного туризму в Україні. Національний туристичний ринок України. Види туризму, розповсюджені на території України. Проблеми і перспективи ринку туризму в Україні.

Тема 7. Особливості формування туристичної пропозиції в умовах транснаціоналізації світової індустрії туризму

Туристичний продукт. Фактори виробництва туристичного продукту. Форми ринкових структур у туризмі. Концентрація виробництва в туризмі та механізм її існування. Транснаціональні компанії (ТНК) на ринку міжнародного туризму. ТНК у готельному господарстві.

Тема 8. Сучасний стан та перспективи розвитку найважливіших секторів міжнародної індустрії туризму

Основні напрями діяльності туристичних операторів та туристичних агентів. Сучасний стан сектору розміщення. Особливості діяльності сектору транспортних перевезень. Інформаційні технології у міжнародному туризмі.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1. Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1.						
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Міжнародний туризм як економічний та соціокультурний феномен	18	4	4	-	-	10
Тема 2. Становлення сучасних форм розвитку та державного регулювання міжнародного туризму і країнах світу	16	4	2	-	-	10
Тема 3. Міжнародні туристичні організації	14	2	2	-	-	10
Тема 4. Статистика міжнародного туризму	14	2	2	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	62	12	10	-	-	40
Змістовий модуль 2.						
Тема 5. Сутність та класифікаційні ознаки міжнародного туристичного ринку	16	4	2	-	-	10
Тема 6. Місце України на ринку міжнародного туризму	14	2	2	-	-	10
Тема 7. Особливості формування туристичної пропозиції в умовах транснаціоналізації світової індустрії туризму	14	2	2	-	-	10
Тема 8. Сучасний стан та перспективи розвитку найважливіших секторів міжнародної індустрії туризму	14	2	2	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	58	10	8	-	-	40
Усього годин	120	22	18	-	-	80

4.1. Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	заочна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
Модуль 1.						
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Міжнародний туризм як економічний та соціокультурний феномен	18	1	2	-	-	15
Тема 2. Становлення сучасних форм розвитку та державного регулювання міжнародного туризму і країнах світу	18	2	2	-	-	14
Тема 3. Міжнародні туристичні організації	12	-	-	-	-	12
Тема 4. Статистика міжнародного туризму	12	-	-	-	-	12
Разом за змістовим модулем 1	60	3	4	-	-	53
Змістовий модуль 2.						
Тема 5. Сутність та класифікаційні ознаки міжнародного туристичного ринку	18	1	2	-	-	15
Тема 6. Місце України на ринку міжнародного туризму	18	2	2	-	-	14
Тема 7. Особливості формування туристичної пропозиції в умовах транснаціоналізації світової індустрії туризму	12	-	-	-	-	12
Тема 8. Сучасний стан та перспективи розвитку найважливіших секторів міжнародної індустрії туризму	12	-	-	-	-	12
Разом за змістовим модулем 2	60	3	4			53
Усього годин	120	6	8	-	-	106

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Сучасні показники міжнародної статистики в туризмі	2	2
2	Напрямки основних туристичних потоків по регіонах світу	2	
3	Світовий ринок туристичних послуг	2	
4	Міжнародні і національні туристські організації	2	
5	Міжнародні готельні та ресторанні ланцюги	4	2
6	Транспортне обслуговування туристів	2	2
7	Страховання і безпека туристів	2	
8	Перспективи розвитку міжнародного туризму в Україні	2	2
Всього		18	8

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів **денної форми навчання:**

Підготовка до аудиторних занять – 0,5 год/1 год занять (0,5 x 40) – 20 год.

Підготовка до контрольних заходів – 6 год. на 1 кредит ЄКТС (6 x 4) – 24 год.

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях – 36 год.

Розподіл годин самостійної роботи для студентів **заочної форми навчання:**

Підготовка до аудиторних занять – 0,5 год/1 год занять (0,5 x 14) – 7 год.

Підготовка до контрольних заходів – 6 год. на 1 кредит ЄКТС (6 x 4) – 24 год.

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях – 75 год.

6.1. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Туризм як форма міжнародних відносин.	2	4
2	Туристські формальності.	2	4
3	Іноземний туризм в Україні: динаміка та проблеми розвитку.	2	4
4	Міжнародний туризм як засіб інтеграції України у європейський та світовий простір.	2	4
5	Міжнародна співпраця в галузі туризму.	1	3
6	Сутність, структура та інструменти державного регулювання туризму.	1	3
7	Механізми підтримки розвитку міжнародного туризму.	2	4
8	Правове регулювання розвитку міжнародної туристичної діяльності в різних країнах.	2	4
9	Туристична політика держав.	1	2
10	Географія світових туристських потоків.	2	4
11	Світова спадщина ЮНЕСКО.	2	4
12	Туристський попит.	2	4
13	Міжнародна співпраця в галузі туризму.	2	4
14	Епоха індивідуальності в туризм. Сутність індивідуальності в туризмі, причини її виникнення, особливості прояву.	2	4
15	Прогнози розвитку туризму в туристичних регіонах світу.	2	4
16	Розвиток міжнародного туризму в країнах Центральної і Східної Європи.	2	4
17	Розвиток міжнародного туризму в країнах Африки.	2	4
18	Розвиток міжнародного туризму в країнах Південної та Північної Америки.	1	3
19	Розвиток міжнародного туризму в країнах Азії.	2	4
20	Помилки статистичних спостережень. Математичні, об'єктивні, суб'єктивні помилки	2	4
Всього		36	75

7. Методи навчання

Вивчення дисципліни досягається інформаційним, ілюстративним та проблемним методами навчання.

Лекції супроводжуються демонстрацією схем, таблиць з мультимедійним супроводом. На практичних заняттях розглядаються та розв'язуються задачі, наближені до реальних ситуацій:

- використовується роздатковий матеріал (наочність) для формування у студентів системного мислення, розвитку пам'яті;
- проводиться дискусійне обговорення проблемних питань;
- задаються провокаційні питання.

Навчання супроводжується опрацюванням нормативної, навчальної літератури, а також періодичних видань.

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, кейс-метод, метод мозкового штурму, метод вільних асоціацій, метод обговорення тематичних зображень, метод "переваги та недоліки", метод "Робота в мережі", ділові ігри, екскурсійні заняття.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, який не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням студентам під час лекції друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу і характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. На початку проведення міні-лекції за вказаними темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносяться питання, які зафіксовані у плані лекцій, але викладаються вони стисло.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування. Після висвітлення проблеми (при використанні проблемних лекцій) або стислого викладання матеріалу (при використанні міні-лекцій) студентам пропонується об'єднуватися у групи по 5 – 6 осіб і презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань. Однією з позитивних рис презентації та її

переваг за умови використання в навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули студенти під час роботи в певній малій групі.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки і висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Ділові та рольові ігри – форма активізації студентів, внаслідок якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації в ролі безпосередніх учасників подій.

Обговорення тематичних зображень дає змогу візуально сприймати інформацію, сприяє розвитку асоціативного мислення та кращому засвоєнню матеріалу.

8. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються оцінювання знань за наступними видами робіт:

Контроль роботи студентів проводиться за такими видами робіт: поточне тестування та опитування; усне опитування; підсумкове тестування; перевірка виконаних практичних завдань; підготовка та презентація реферату, міні лекції; підготовка до видання наукових статей, тез для участі в конференціях.

Індивідуальна робота є обов'язковим елементом модуля і виконується обов'язково в часових рамках вивчення певного модуля.

Усі форми контролю включені до 100-бальної шкали оцінювання.

1. Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях та консультаціях, розрахунково-графічна робота, результати самостійної роботи студентів) проводиться за наступними критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа): 0 % – завдання не виконано; 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру; 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці; 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо); 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа): 0% – завдання не виконано; 40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало; 60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог; 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру; 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
12	12	12	14	12	12	12	14	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для заліку	
90 – 100	зараховано	
82-89		
74-81		
64-73		
60-63		
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання	
0-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

10. Методичне забезпечення

1. Інформаційні ресурси у електронному репозиторії Національного університету водного господарства та природокористування / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ep3.nuwm.edu.ua/view/types/metods/>;

2. Інформаційні ресурси у електронному репозиторії Тернопільського Національного Економічного Університету / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua/>

3. Інформаційні ресурси у електронному репозиторії Ужгородського національного університету / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/>

11. Рекомендована література

Базова

1. Божидарнік Т.В. Міжнародний туризм: навч. посіб. / Т.В. Божидарнік, Н.В.Божидарнік, Л.В. Савош [та ін.]. - К.: Цн. учбової літератури, 2012. Борисов К. Г. Международный туризм и право: Учеб. пособ. / К.Г.Борисов — М.:НИМП, 1999.

2. Великочий В.С. Міжнародний туризм: навчальний посібник для студентів спеціальності 8.14010301 «Туризмознавство» / Прикарпатський

національний університет імені Василя Стефаника / В.С. Великочий, О.І. Дутчак, В.В. Шикеринець. - Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2015.-254с.

3. Дітковська С.О. Дистанційний курс з дисципліни "Міжнародний туризм" / С.О. Дітковська. – Луганськ: ЛНУ ім. Т.Шевченка., 2010. – 217 с.

4. Луцишин Н. Я. Економіка й організація міжнародного туризму: навч. посіб. / Н.Я. Луцишин, Я.В. Луцишин. — Луцьк, 2003.

5. Мальська М.П., Антонюк Н.В. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник. / Мальська М.П., Антонюк Н.В. — К., 2008. — 661 с.

Допоміжна

1. Биржаков М.Б., Никифоров В.И. Большой Глоссарий терминов международного туризма. -М.: Герда, Невский фонд, 2006. - 936 с.

2. Воскресенский В.Ю. Международный туризм. Инновационные стратегии развития. - М. : Юнити-Дана, 2007. - 160 с.

3. Гайдукевич Л.М. Международный туризм в системе взаимодействия стран Центральной и Восточной Европы в конце XX - начале XXI века. - М: Четыре четверти, 2007. - 308 с.

4. Дутчак О.І. Міжнародний туризм: навчально-методичний посібник до організації самостійної роботи та практичних (семінарських) занять з дидактичним забезпеченням дисципліни; для студентів спеціальностей 7.14010301, 8.14010301 «Туризмознавство» / О.І. Дутчак. - Івано-Франківськ: НАІР, 2013.

5. Кучик О.С. Міжнародні організації: Навч. посіб. / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Факультет міжнародних відносин / О. С Кучик. — 2-ге вид., переробл. і доп. — К. : Знання, 2007.

6. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). - К. : Альтерпрес, 2002.

7. Мельниченко С. В. Інформаційні технології в туризмі: теорія, методологія, практика: [монографія] / С. В. Мельниченко. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008.

8. Міжнародний туризм: методика і матеріали статистичних досліджень: навч. вид. / [уклад.: О.Д. Король; Т.Д. Скутар]; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. — Чернівці: Рута, 2008.

9. Мокій А. І. Міжнародні організації: Навч.-метод. посіб. / А.І. Мокій, Т.П. Яхно, І.Г.Бабець / Львівська комерційна академія — Л.: Видавництво Львівської комерційної академії, 2006.

10. UNWTO Tourism Highlights, 2016 Edition/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mkt.unwto.org/publication/unwto-tourism-highlights-2016-edition>

11. World statistics // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://world-statistics.org/>

Електронний репозиторій НУВГП

1. Коротун, С. І., Яковишина, М. С. Особливості використання природоохоронних територій у туристичній діяльності України і республіки Польща. (2016) Вісник Національного університету водного господарства та природокористування (4(72)). С. 163-170. / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/5031>
2. Квасній Л.Г. Особливості розвитку туризму в Україні: регіональний аспект/ Л. Г. Квасній, В. В. Паславська // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування - 2014. - Вип.1 (65). С. 146-153. / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/1514/1/Ve6516.pdf>

13. Інформаційні ресурси

1. Кабінет Міністрів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.kmu.gov.ua/>
2. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://rada.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, пл. Короленка, 6) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://libr.rv.ua/>
6. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім.О. М. Бекетова / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://eprints.kname.edu.ua/>
7. Цифровий репозиторій Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/568>
8. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php